

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΥΡΗΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ

ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΕΙΣ
ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
2004 - 2015

public issue

ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 2004 - 2015

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΥΡΗΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ

ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΕΙΣ
ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
2004 - 2015

PUBLIC ISSUE

2016

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ο Γιάννης Μαυρής σπούδασε οικονομικά και πολιτικές επιστήμες. Είναι διδάκτωρ πολιτικής επιστήμης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ίδρυσε την Public Issue το 2001. Είναι Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος της Public Issue. Υπήρξε συνιδρυτής της VPRC και Διευθύνων Σύμβουλος της, στο χρονικό διάστημα 1994-2007 (www.mavris.gr).

Ο Γιώργος Συμεωνίδης σπούδασε μαθηματικά. Είναι κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος (M. Sc.) στη στατιστική και την επιχειρησιακή έρευνα. Το ερευνητικό του ενδιαφέρον επικεντρώνεται στην ανάλυση στατιστικών υποδειγμάτων. Εργάζεται ως εκπαιδευτικός στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Η συνεργασία των συγγραφέων χρονολογείται από το 2001.

© 2016, Γ. ΜΑΥΡΗΣ & Γ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ

Οποιοσδήποτε μπορεί ελεύθερα να αναδημοσιεύσει την ύλη του βιβλίου σε έντυπη ή σε διαδικτυακή μορφή για μη κερδοσκοπικούς λόγους, με την προϋπόθεση ότι θα αναφέρει την πηγή και δεν θα δημιουργήσει παράγωγα έργα. Η αναδημοσίευση για κερδοσκοπικούς λόγους επιτρέπεται μόνο με έγγραφη άδεια των συγγραφέων.

ISBN: 978-960-99150-3-8

Το βιβλίο διατίθεται διαδικτυακά στη διεύθυνση <http://www.mavris.gr>.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ:

Public Issue

Βασ. Κωνσταντίνου 16, Αθήνα 116 35

T: +30 210 7575000, F: +30 210 7575100

W: www.publicissue.gr

E: info@publicissue.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	15
ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ	27

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Η ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΟΥ ΕΚΛΟΓΙΚΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ

1. ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ 2004:

ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΟΥ ΕΚΛΟΓΙΚΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

1. Εισαγωγή	31
2. Οι τηλεφωνικές έρευνες για τη μέτρηση της πρόθεσης ψήφου	33
3. Οι μεταβλητές της ανάλυσης	34
4. Μεθοδολογία της ανάλυσης	37
5. Πρόβλεψη του εκλογικού αποτελέσματος με βάση την τηλεφωνική μέθοδο	46
6. Περιοδολόγηση και αποτίμηση της προεκλογικής περιόδου	48

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 1

1. Η ταυτότητα των ερευνών	60
2. Υποδείγματα της ανάλυσης για την πρόθεση ψήφου	60
3. Μέθοδος πρόβλεψης του εκλογικού αποτελέσματος	61

2. ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ/ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ ΤΟΥ 2006 ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΟΥ ΕΚΛΟΓΙΚΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ

1. Εισαγωγή	63
2. Παρουσίαση των ερευνών	63
3. Μέθοδος πρόβλεψης του εκλογικού αποτελέσματος	64
4. Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της πρόβλεψης	70

3. ΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΚΛΟΓΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΠΕΙΡΑΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΥΠΕΡΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΘΗΝΩΝ-ΠΕΙΡΑΙΩΣ, ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1974-2006

1. Εισαγωγή	71
2. Σύντομη εκλογική περιοδολόγηση της μεταπολιτευτικής περιόδου	71
3. Δημοτικές εκλογές στον Δήμο Αθηναίων, 1974-2006	75
4. Δημοτικές εκλογές στον Δήμο Θεσσαλονίκης, 1974-2006	77
5. Δημοτικές εκλογές στον Δήμο Πειραιά, 1974-2006	79
6. Νομαρχιακές εκλογές στην Υπερνομαρχία Αθηνών-Πειραιώς, 1994-2006	80

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 3

82

4. Η ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΟΥ ΕΚΛΟΓΙΚΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΣΤΙΣ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΟΥ 2007

1. Εισαγωγή	85
2. Οι εκλογές του 2004 και του 2007 και η σημασία τους για τις ελληνικές δημοσκοπήσεις	85
3. Οι μεταβλητές της ανάλυσης	86
4. Μεθοδολογία: καινοτομίες και διαφορές	87
5. Αποτίμηση της πρόβλεψης του εκλογικού αποτελέσματος	90
6. Η επίδραση της προεκλογικής περιόδου του 2007	93
7. Περιοδολόγηση και αποτίμηση της προεκλογικής περιόδου του 2007	103

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 4	110
1. Η ταυτότητα των ερευνών	110
2. Εκτίμηση σταθεράς (α) στα υποδείγματα των εξομαλυσμένων χρονοσειρών πρόθεσης ψήφου	110

5. Η ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΤΑΞΗΣ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΩΝ ΓΡΑΜΜΙΚΗΣ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΩΝ ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΕΩΝ

<i>Η περίπτωση των ελληνικών ευρωεκλογών του 2009</i>	113
1. Εισαγωγή	113
2. Ο ιδιότυπος χαρακτήρας των ευρωεκλογών	113
3. Οι δυσκολίες της πρόβλεψης των ευρωεκλογών	114
4. Τα υποδείγματα γραμμικής παλινδρόμησης	116
5. Ημερήσιες κυλιόμενες έρευνες	117
6. Μεθοδολογία της πρόβλεψης	121
7. Αποτίμηση της πρόβλεψης	130
8. Αποτίμηση των ημερήσιων κυλιόμενων ερευνών	133
9. Συμπεράσματα	136

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 5	137
1. Η ταυτότητα των ερευνών	137
2. Υποδείγματα γραμμικής παλινδρόμησης	137

6. ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ 2009:

ΠΩΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΘΗΚΕ ΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΗΣ 4ΗΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

<i>Αποτίμηση της πρόβλεψης και λόγοι για την υποεκτίμηση της διαφοράς ΠΑΣΟΚ-ΝΔ</i>	139
1. Εισαγωγή	139
2. Αποτίμηση της πρόβλεψης της Public Issue	139
3. Πότε μια πρόβλεψη πρέπει να θεωρείται επιτυχής;	142
4. Παράγοντες που οδήγησαν στην υποεκτίμηση της διαφοράς ΠΑΣΟΚ - ΝΔ	144
5. Αλλαγές στη μεθοδολογία της εκτίμησης της εκλογικής επιρροής	151
6. Η εκτίμηση εκλογικής επιρροής μετά και την ενσωμάτωση του εκλογικού αποτελέσματος	152

7. Περιοδολόγηση του εκλογικού κύκλου 2007-2009 και ερμηνεία του εκλογικού αποτελέσματος	152
8. Η επίδραση της προεκλογικής περιόδου	156
9. Συμπεράσματα	158
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 6	162
Η ταυτότητα των ερευνών	162
7. ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΒΑΡΟΜΕΤΡΟ ΤΗΣ PUBLIC ISSUE, 2004 - 2012	
<i>Στις Συμπληγάδες των κομμάτων και της προπαγάνδας: ένας απολογισμός, με αφορμή το 100ό κύμα της έρευνας (3/2012)</i>	163
1. Εισαγωγή	163
2. Καθιέρωση μέσα από αντιπαραθέσεις	164
3. Οι τρεις βασικές μεθοδολογικές καινοτομίες	175
4. Αποτίμηση της εκτίμησης της εκλογικής επιρροής	176
5. Επίλογος	182
8. ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ 2012:	
Ο ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ PUBLIC ISSUE	
1. Εισαγωγή	183
2. Οι δημοσκοπήσεις και οι εκλογές της 6ης Μαΐου	184
3. Το εκλογικό αποτέλεσμα της 17ης Ιουνίου και η δυναμική της προεκλογικής περιόδου	190
4. Η εκτίμηση της Public Issue για τις εκλογές του Ιουνίου 2012	195
5. Σύγκριση των προεκλογικών εκτιμήσεων Μαΐου-Ιουνίου της Public Issue, με την πρόβλεψη του <i>exit poll</i>	197
6. Αντί του <i>exit poll</i> , εναλλακτική πρόβλεψη, με βάση τα εκλογικά αποτελέσματα	202
7. Η μεθοδολογία εκτίμησης εκλογικής επιρροής της Public Issue για τις εκλογές του Μαΐου και του Ιουνίου 2012	203
8. Γιατί δεν εμπιστευόμαστε τη στάθμιση με την προηγούμενη ψήφο	211
9. Μεταξύ Μαΐου και Ιουνίου 2012: εκτίμηση εκλογικής επιρροής με ανάλυση χρονοσειρών ή με πολιτική στάθμιση; Δύο διαφορετικές ερμηνείες των ίδιων δεδομένων	215
9. ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ-ΕΥΡΩΕΚΛΟΓΕΣ 2014:	
ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΚΛΟΓΙΚΟ ΠΕΙΡΑΜΑ	
1. Ο χαρακτήρας των ευρωεκλογών του 2014	221
2. Η δυναμική των τοπικών εκλογών: ο «προκριματικός» γύρος	223
3. Ευρωεκλογές μετά τις δημοτικές: οι πιθανές επιπτώσεις στη συμμετοχή	224
4. Η εκτίμηση της Public Issue για τις ευρωεκλογές του 2014	224
5. Η πραγματική αποχή των ευρωεκλογών	231

10. ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2015:

ΡΕΒΑΝΣ ΤΟΥ 2012 ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΤΟΥ 2009

1. Περιοδολόγηση του εκλογικού κύκλου 2012-2015	233
2. Πώς διαμορφώθηκε το αποτέλεσμα της 25ης Ιανουαρίου	237
3. Αποτίμηση της εκτίμησης της Public Issue για τις εκλογές του 2015	238
4. Η εκτίμηση εκλογικής επιρροής μετά και την ενσωμάτωση του εκλογικού αποτελέσματος	238
5. Η σημασία των μη-προεκλογικών δημοσκοπήσεων	239
6. Η χρήση της πολιτικής στάθμισης στις εκλογές του 2015	239

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

**ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΤΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΕΔΡΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΙΚΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**11. ΜΕΘΟΔΟΣ ΠΡΟΒΛΕΨΗΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΤΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΕΔΡΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΙΚΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

<i>Η περίπτωση των ελληνικών βουλευτικών εκλογών της 7ης Μαρτίου 2004</i>	<i>249</i>
1. Εισαγωγή	249
2. Η πρόβλεψη των εδρών	250
3. Η πρόβλεψη του νέου εκλογικού χάρτη	261
4. Αποτίμηση της μεθόδου	263

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 11

265

12. Η ΕΚΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ 16ΗΣ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2007

Πρόβλεψη των περιφερειών του νέου εκλογικού χάρτη της χώρας	269
1. Εισαγωγή	269
2. Η πρόβλεψη του εκλογικού χάρτη	269
3. Αποτίμηση της μεθόδου	277

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 12

280

13. Η ΕΚΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ 4ΗΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2009

Πρόβλεψη των περιφερειών του νέου εκλογικού χάρτη της χώρας	283
Οι 7 «αμφίρροπες» περιφέρειες	284

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΕΚΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ

14. Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ PUBLIC ISSUE ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ

1. Σχέση δημοσκοπήσεων/εκλογικού αποτελέσματος	293
2. Θεωρία δημοσκοπήσεων και τρόποι απαλοιφής της μεροληψίας	295
3. <i>Εκτίμηση της εκλογικής επιρροής με χρήση ανάλυσης χρονοσειρών</i>	301
4. Τα υποδείγματα <i>ανάλυσης των χρονολογικών σειρών</i>	305
5. <i>Εκτίμηση εκλογικής επιρροής με βάση τις βραχυχρόνιες τάσεις της πρόθεσης ψήφου (vote estimate based on short-term voting intention trends)</i>	309
6. <i>Εκτίμηση εκλογικής επιρροής με βάση τις μακροχρόνιες τάσεις της πρόθεσης ψήφου (vote estimate based on long-term voting intention trends)</i>	322
7. <i>Συνεκτίμηση βραχυχρόνιων και μακροχρόνιων τάσεων</i>	333
8. <i>Περιθώριο σφάλματος της συνδυαστικής εκτίμησης</i>	336

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΟΥ ΕΚΛΟΓΙΚΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ, 2004-2015

15. ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗ ΣΤΙΣ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΟΥ 2004

1. Η ψαλίδα και οι <i>αδιευκρίνιστοι</i> . Σύγκριση των προεκλογικών δημοσκοπήσεων του 2000 και του 2004	341
2. Τεκμήριο 1: Επιστολή που απέστειλε, στις 27/1/2004, το ΔΣ του ΣΕΔΕΑ (πρόεδρος Δημήτρης Μαύρος/MRB) στην εταιρεία VPRC	343
3. Τεκμήριο 2: Επιστολή-απάντηση του Διευθύνοντα Συμβούλου της VPRC Γιάννη Μαυρή στον ΣΕΔΕΑ (29/1/2004)	345
4. Τεκμήριο 3: Δελτίο Τύπου (29/1/2004) που εξέδωσε ο ΣΚΑΪ (τότε μόνο ραδιοσταθμός), σε απάντηση του κυβερνητικού εκπροσώπου του ΠΑΣΟΚ, Χρήστου Πρωτόπαπα.	348
5. Τεκμήριο 4: Φύλλο της εφημερίδας <i>Η Καθημερινή</i> , 30/1/2004. Αφιέρωμα στην αντιπαράθεση, σχετικά με τις τηλεφωνικές δημοσκοπήσεις.	349
6. Τεκμήριο 5: Συνέντευξη του Γιάννη Μαυρή, Διευθύνοντα Συμβούλου της VPRC, στον ραδιοσταθμό ΣΚΑΪ 100,3 και την Έλλη Τριανταφύλλου (29/1/2004), σχετικά με τις δηλώσεις Πρωτόπαπα	350
7. Τεκμήριο 6: Μετεκλογικό δελτίο Τύπου της VPRC, πριν από τις ευρωεκλογές του 2004	352

16. ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗ**ΣΤΙΣ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΟΥ 2007**

1. Μια διαδικτυακή συζήτηση περί μεθοδολογίας μεταξύ
Αλέξανδρου Μελίδη, Γιάννη Μαυρή και Γιώργου Συμεωνίδη 353
2. Αναποφάσιστοι, ντέρμπι και άλλα παρόμοια... 363

17. ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗ**ΣΤΙΣ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΟΥ 2009**

1. Επιστολή-απάντηση του Γιάννη Μαυρή στον δημοσιογράφο
Γιάννη Πρετεντέρη (15/6/2009) 365
2. Περί προφητείας, μαντείας και δημοσκοπήσεων. Είναι δυνατή
η πρόβλεψη του εκλογικού αποτελέσματος; 369
3. Είναι η Gallup συνωμότης; 376

18. ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗ**ΣΤΙΣ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΟΥ 2012**

1. Τι είναι η εκτίμηση εκλογικής επηροής της Public Issue.
Έξι ερωτήσεις και απαντήσεις. 377
2. Αντιπαράθεση με την Ελεγκτική Εταιρεία Δημοσκοπήσεων
του ΣΕΔΕΑ 382
3. Σωστό και Λάθος στις Εκλογές της 17ης Ιουνίου 412
4. Για γέλια... και για κλάματα: Απάντηση στον δημοσιογράφο
Γιάννη Πρετεντέρη 414

19. ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗ**ΣΤΙΣ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΟΥ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2015**

1. Εισαγωγή 417
2. Τεκμήρια 418
3. Επίλογος 428

20. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ**ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΟΥ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2015**

Δημοσκοπήσεις και εκλογές 20ής Σεπτεμβρίου 2015.

- Ο απολογισμός της Public Issue* 429
1. Αξιολόγηση της εκτίμησης της Public Issue 429
 2. Διαστήματα εμπιστοσύνης. Τι μπορεί πραγματικά να μετρήσει
μια δημοσκόπηση 431
 3. Τα προβλήματα των δημοσκοπήσεων στην Ελλάδα 432
 4. Σύγκριση των προεκλογικών δημοσκοπήσεων: Δεν ήταν «όλες ίδιες» 434
 5. Η σημασία της προεκλογικής περιόδου 434
 6. Ο ρόλος των Μέσων Ενημέρωσης 434
- ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ:** Κακόβουλες διαστρεβλώσεις, ανάξιες λόγου 436

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ, ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	441
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1	
ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ	455
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2	
ΕΚΛΟΓΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ 2004-2015 ΚΑΙ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ	
ΤΗΣ PUBLIC ISSUE	495
Α. Εκτιμήσεις της Public Issue για τις βουλευτικές εκλογές, 2004-2015	496
Β. Εκτιμήσεις της Public Issue για τις ευρωεκλογές, 2004-2014	500
Γ. Εκτιμήσεις της Public Issue για τις δημοτικές/νομαρχιακές εκλογές του 2006	503
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3	
EXIT POLL: ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ	505
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ	509
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	515
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΧΑΡΤΩΝ	519
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ	521
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ	523
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΡΩΝ	529
ΓΕΝΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	539